ތެދުމަގު ދައްކަ އިދޭ
ވާހަކަދައްކަ އިލުމެ އް
އަބޫބަކްރު އިބްރާހީމް ޢަލީ
عَبدُْ اللّهِ ކިޔާމީހަކު عَبدُْ الَّنبيِ عَجاَئ بُِ ކަމެއްނޫނެވެ. މިހެނީ نَ صَ اَرى ޖާ ހު ފު ޅު ގެ ބަ ރަ ކާ ތް ލި ބި ގަ ތު މު ގެ
ކި ޔާ މީ ހަ ކާ އި ބަ އް ދަ ލު ވެ އް ޖެ އެ ވެ . އިންގެމީހުން عْيِس علََْيِه السآلم އަ ށް ގޮ ތު ން ނެ ވެ . އެ ކަ މު ން އަ ހު ރެ މެ ން އެ ދެ ނީ
ދެންފަހެ عَبدُْ اللّهِ ކި ޔާ މީ ހާ އަ ނެ އް މީ ހާ ގެ އަ ޅު ކަ ން ކު ރެ އެ ވެ . ކަ ލޭ ގެ ތި ނަ ން އެކަލޭގެފާނުންގެ شَفَ اعةَ އެ ވެ . އަ ދި
ނަ މާ މެ ދު ނު ރު ހި އް ޖެ އެ ވެ . އަ ދި ބު ން ޏެ ވެ . އެ ހި ކޮ ން މެ މީ ހަ ކު ގެ ސި ކު ޑި އަ ށް عَجاَئ بُِ ވެ ނު ލަ އް ވާ ށެ ވެ . އަ ހު ރެ ން ގެ
الله ނޫ ން ފަ ރާ ތަ ކަ ށް އެ އް ވެ ސް މީ ހަ ކު ފު ރަ ތަ މަ ވެ ސް ވަ ދެ ގެ ން ދާ ނީ ކަ ލޭ أَخُ ގެ ނަމަކީ عَبدُْ الُح سَي އެ ވެ .
އަ ޅު ކަ ން ކު ރަ ން ވާ ނީ ކޮ ން ފަ ދަ އަ ކު ން الَّنبيِ، އަ ށް އަ ޅު ކަ ން ކު ރާ ކަ މު ގަ އެ ވެ . އަ ދި މީ ގެ ކު ރި ން އަ ހު ރެ ން ގެ ބަ އް ޕަ ގެ
ހެއްޔެވެ؟ ދެން عَبدُْ الَّنبيِ އާއި مخَُ اطَ بُ އަ ދި މި އީ މު ސް ލި މު ން އެ މީ ހު ން ގެ ނަމަކީ عَبدُْ الَّرسُ ولْ އެ ވެ . މި ބާ ވަ ތު ގެ
ކޮ ށް ބު ނެ ފި އެ ވެ . ކަ ލޭ الله ނޫ ން ފަ ރާ ތަ ކަ ށް ނަބިއްޔާއާއިމެދު ގެންގުޅޭ إِعْتِقَ ادُ ނަ ން ކި އު މަ ކީ މީ ސް ތަ ކު ން ގެ މެ ދު ގަ އި
އަޅުކަންކުރަނީހެއްޔެވެ؟ އެއްނޫނެވެ. އަދިކިއެއްހެއްޔެވެ. إِعْتِقَ ادُ އި ހު އް ސު ރެ ފެ ތު ރި ފަ އި ވާ ކަ މެ ކެ ވެ .
ކުރުންވާޖިބުވާނީ ހަމަކަށަވަރުން مُحَ مَّدٌ އަ ދި އަ ހު ރެ މެ ން ދު ށީ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
عَبدُْ الَّنبيِ: ނޫނެކެވެ. އަހުރެން الله އެއީ الله ގެއަޅާކަމާއި އެކަލާނގެ رَسُ ولُ އަ ހު ރެ މެ ން ގެ ކާ ބަ ފަ އި ން މި ގޮ ތު ގެ މަ ތީ ގަ އި
ނޫންފަރާތަކަށް އަޅުކަން ނުކުރަމެވެ. އާ ކަ މު ގަ އެ ވެ . ވަ ނި ކޮ ށެ ވެ . ފަ ހެ މަ ސް އަ ލަ އި ގާ
އަ ހު ރެ ން ނަ ކީ މު ސް ލި މެ ކެ ވެ . އަ ހު ރެ ން އެ ކު ން ހަ ރު ކަ ށި ނު ވާ ށެ ވެ . މި ހެ ނީ
އަޅުކަންކުރަނީ އެއްކައުވަންތަ الله عَبدُْ الَّنبيِ: އަދި އެހެންނަމަވެސް مُحَ مَّدٌ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން ކަ ން ތަ އް ވަ ނީ
އަށެވެ. ، އެ އީ އާ ދަ މު ގެ ދަ ރި ން ކު ރެ އެ ން މެ ފަ ސޭ ހަ ކޮ ށެ ވެ . އަ ދި ދީ ނަ ކީ ފަ ސޭ ހަ
ހެ ޔޮ ވެ ގެ ން ވާ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނެ ވެ . އަ ދި އެ އީ އެ އް ޗެ ކެ ވެ .
عَبدُْ اللّهِ : އެ ހެ ން ވި އް ޔާنَصَ اَرى އި ން ގެ މީ ހު ން ރަ ސޫ ލު ބޭ ކަ ލު ން ގެ ސާ ހި ބާ އެ ވެ . އަ ދި
ކި ޔަ އި ފާ ވާ ނަ ން ނަ މާ ވަ އް ތަ ރު ނަ މެ އް އަހުރެމެން މިނަންކިޔައިފަމިވަނީ الله عَبدُْ اللّهِ: މި އީ އަ ދި ކު ރީ ގެ مُنكََْر اةُ އަ ށް ވު ރެ
ضرْ
ތިޔައީކޮންނަމެއް؟ عَبدُْ امَلسِيْح ގެ حَْضَرةُ އަ ށް ކު އް ތަ ން ވު މު ގެ ގޮ ތު ން ބޮޑު مُنكََْر اةُ އެ ކެ ވެ . އެ އީ الله އަ ށް ނޫ ނީ
ކަ ހަ ލަ އެ ވެ . އެ މީ ހު ން ނަ ކަ ށް އެ އީ އެ ކަ ލާ ނގެ ނަ ބި އް ޔާ ގެ މި ން ވަ ރު ފު ޅާ އި ނުވާނެކަންކަން الله ނޫ ން ފަ ރާ ތް ފަ ރާ ތު ން
32 ދަރުމަ. ސެޕްޓެމްބަރ 2012

އެ ދު މެ ވެ . އަ ދި އެ ސު ވާ ލު ވެ ވޭ ފަ ރާ ތް އެ އީ ކި ޔަ މަ ން ވެ އް ޖަ އީ މޭ ބު ނު މެ ވެ . މި އެ ވެ . ކަ މު ގަ އި ބެ ލެ ވޭ ނެ އެ ވެ . މި ހެ ނީ
ސީދާ مُحَ مَّدٌ، ކަ މު ގަ އި ވި ޔަ ސް މެ އެ ވެ . އަ ދި އެ ހެ ން އާ ޔަ ތެ އް ގަ އި ވެ އެ ވެ . ގި ނަ މު ޝް ރި ކު ން ނެ ކޭ އެ އް ގޮ ތަ ށް
يَ
އަދިނުވަތަ حُ سَيގެ ފާ ނު ފަ ދަ އެ އަ ށް ވު ރެ)فَإِ نْ تَن اَزَعْتُ مْ فيِ شٍْء فَُردُّ وهُ إِلىَ اللَّهِ و اَلَّرسُ ولِ އެ މީ ހު ން ވެ ސް ތި ޔަ ކަ ން ތަ އް ތަ އް ދަ ނެ އެ ވެ .
ދަށުގެ صَالُ حِ ބޭ ކަ ލެ އް ނަ މަ ވެ ސް އަ ދި إِنْ كُنتُ مْ تُ ؤِْمنُ ونَ بِاللَّهِ واَلَْي وْمِ اآلخِرِ(މާ ނަ އީ : އެހެނީ رُبُ وْبِيةَُّ ވަންތަކަމަށް دَ عْوَى ކު ރި
އެ ހެ ން ބޭ ކަ ލެ އް ނަ މަ ވެ ސް މެ އެ ވެ . ފަ ހެ ކަ ލޭ މެ ން ގެ މެ ދު ގަ އި ކަ މަ ކާ އި މެ ދު فْرِعَوْنُ ވެ ސް އޭ ނާ ގެ އަ މި އް ލަ ނަ ފު ސަ ށް
އެ އީ އަ ހު ރެ މެ ން ނަ ށް އަ މު ރު ވެ ވި ފަ އި ވާ ދެ ބަ ސް ވެ އަ ރަ އި ރު ން ވަ ން ޏާ އެ ކަ މެ އް اللهُ ވޮޑިގެންވާކަމަށް إِ تَر افُ ވެ އެ ވެ .
عِْترِ
تَْ وحِيدُْ ނަފީ ކުރާކަމަކަށްވާތީއެވެ. اَلإِلَهَ اللهُ އާ އި އެ ކަ ލާ ނގެ ރަ ސޫ ލާ ގެ އަ ރި ހަ ށް އަ ދި ދު ނި ޔޭ ގެ ކަ ން ތަ އް ތަ އް ހި ން ގަ ވަ ނީ
إِاَّل اللهُ ގެ މާ ނަ ވެ ސް ނަ ފީ ވާ ތީ އެ ވެ . ހު ށަ އަ ޅާ ށެ ވެ ! އެ ބަ ހީ އެ ކަ ލާ ނގެ ފޮ ތާ އި އެ ކަ ލާ ނގެ ކަ މު ގަ އި ޤަ ބޫ ލު ކު ރެ އެ ވެ .
ނި ކަ ން ހު ރެ އަ ހު ރެ ން ކަ ލެ އަ ށް ބަ އެ އް ރަ ސޫ ލާ ގެ ސު ން ނަ ތު ގަ އި ވާ ގޮ ތަ ށް حكُُم އޭގެދަލީލަކީ اللهُ سُبْح اَنَهُ وَتَعاَلىَ
ސު ވާ ލު ހު ށަ އަ ޅާ ނަ މެ ވެ . އެ އީ މި ކަ މު ގެ ކު ރު މަ ށް ކަ ލޭ މެ ން އަ ން ނާ ށެ ވެ ! އެ އީ ގެބަސްފުޅެވެ.)وَجَ حَدُوا بِه اَ و اَسْتَيقََْنتْهاَ
ބޮ ޑު ކަ ން ބަ ޔާ ން ކޮ ށް ދި ނު މަ ށެ ވެ . އަ ދި ކަލޭމެން اللهُ އަށާއި آخِرة ދު ވަ ހަ ށް أَْنفُُسهُ مْ ظُلْاًم وَعلُُّواً(މާ ނަ އީ : އެ މީ ހު ން
ތި ޔަ ފަ ދަ ނަ ން ނަ މު ން ނަ ން ކި އު މު ގެ އީ މާ ން ވަ ން ޏާ އެ ވެ . މި އެ ވެ . އެ މީ ހު ން ގެ ނަ ފު ސު ތަ ކަ ށް ރަ ގަ ޅަ ށް
ނުރައްކާ ބަޔާންކޮށްދިނުމަށެވެ. حَ قُّ ޔަ ޤީ ން ވި އެ ވެ . އެ މީ ހު ން ދެ ކޮ ޅު ހަ ދަ އި
އަ ން ގަ އި ދި ނު މާ އެ އަ ށް ތަ ބާ ވު ން ނޫ ން عَبدُْ اللّهِ - ކަލޭ اللهُ އެ އް ކަ އު ވަ ން ތަ ޤަ ބޫ ލު ނު ކު ރީ އެ މީ ހު ން ގެ ބޮ ޑާ ކަ މާ އި
އެހެން އެއްވެސް مقَْصَدُއެ އް އަ ހު ރެ ން ގެ ކު ރާ ކަ މު ގަ އި ކަ ލޭ ބު ނީ މެ އް ނޫ ން ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އަ ނި ޔާ ވެ ރި ކަ މު ން ނެ ވެ . މި އެ ވެ .
ނެތެވެ. އަދި ب اَطِلُބަ ޔާ ން ކޮ ށް އަދި اللهُ ނޫ ން އި ލާ ހަ ކު ނު ވާ ކަ މަ ށް ދެންފަހެ އޭނާ ކަ ނޑުގައި غََرقُ ވާ ން
ދި ނު މާ އި އެ އި ން ދު ރު ވެ ގަ ތު މެ ވެ . ހެ ކި ވާ ކަ މަ ށް ވެ ސް ކަ ލޭ ބު ނީ މެ އް ގާތްވީ ވަގުތު މި إِ تَر افُ ރަ ގަ ޅަ ށް
عِْترِ
އަ ދި ހެ ޔޮ ކަ ން ތަ ކަ ށް އަ މު ރު ކު ރު މާ އި ނޫ ން ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އެ ހެ ން ވި އް ޔާ އޭ ގެ މާ ނަ ފާ ޅު ވެ ގެ ން ދި ޔަ އެ ވެ . އެ ހެ ން ނަ މަ ވެ ސް
ނު ބަ އި ކަ ން ތަ އް ނަ ހީ ކު ރު މެ ވެ . ކަލޭބުނެދީފާނަން ހެއްޔެވެ؟ އެ ކަ މަ ކަ ށް ޓަ ކަ އި ރަ ސޫ ލު ބޭ ކަ ލު ން
ضرْ
ވާގިއެދެވެނީ اللهގެ حَْضَرةُ ންނެވެ. وكَْيِلُ ފޮ ނު އް ވި އަ ދި ފޮ ތް ތަ އް ބާ ވާ ތް ލެ އް ވި
ކުރަނީ އެކަލާނގެއަށެވެ.)واََل حَ ولَْ عَبدُْ الَّنبيِ: تَْ وحِيدُْ އަ ކީ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން اللهُ އަދިއެކަމާއި ހެދި قَُري شٌْ قَُت لُވެ ވު ނު
واََل قَُّوةَ إاَّل بِاللهِ الَعيِ لِ الَعظِْيم(އަ ދި ވޮ ޑި ގެ ން ވާ ކަ ން ތެ ދު ކޮ ށް ޤަ ބޫ ލު ކު ރު މެ ވެ . تَْ وحِيدُْ އަ ކީ އެ އީ އަ ޅު ކަ ން ކު ރު މު ގަ އި
އެ ހެ ން ނަ މަ ވެ ސް އަ ދި އު ޑު ތަ ކާ އި ބި ން ހެ އް ދެ ވީ ވެ ސް اللهُ އެ އް ކަ އު ވަ ން ތަ ކު ރު މެ ވެ . އަ ދި
އޭ ގެ ކު ރި ން އަ ހު ރެ ން ކަ ލެ އަ ށް اللهُ سُبْح اَنَهُ އެ ކަ ލާ ނގެ ކަ މާ އި އަ ދި ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން ދަ ން ނަ އެ ވެ ! އަ ޅު ކަ މަ ކީ ، އެ ތެ ރެ ފު ށާ އި
وَتَعاَل ގެ ބަ ސް ފު ޅެ އް ހަ ދާ ން ކޮ ށް ދޭ ނަ މެ ވެ . ދި ރު އް ވާ މަ ރު އް ވަ ނީ އެ ކަ ލާ ނގެ ކަ މާ އި ބޭރުފުށުގެ ޢަމަލުތަކުގެތެރެއިން اللهُ
مَّ
އެއީ)إِنَا كَانَ قَْ ولَ الُْمؤِْمن نَِي إِذَ ا دُعُوا إِلىَ އަ ދި މު ޅި ދު ނި ޔެ ހި ން ގަ ވަ ނީ އެ ކަ ލާ ނގެ އެ ކަ މަ ކަ ށް ލޯ ބި ވެ ވޮ ޑި ގެ ން ވާ އަ ދި
اللَّهِ وَرَسُوِلهِ لَيِ حكَُْم بَينَْهُ مْ أَنْ يقَُولُوا سَمِعْناَ ކަ މާ އި އަ ދި އެ އީ ރި ޒު ޤު ދެ އް ވާ ، ރުހިވޮޑިގެން ވާ ކޮން މެކަމަކަށް ކިޔާ ج اَمعُِ
وأََطَْ عناَ(މި އެ ވެ . މާ ނަ އީ : މު އު މި ނު ން ގެ ދެނެވޮޑިގެންވާ އަދި خَرَُبކު ރަ އް ވާ ނަމެކެވެ. اَل إِلَهَ إِاَّل اللهُ ގައިވާ إِلَهَ
ގޮ ތަ ކަ ށް ވާ ން ވާ ނީ ، އެ މީ ހު ން ގެ މެ ދު ގަ އި ކު ޅަ ދު ން ވަ ން ތަ ކަ ލާ ނގެ ކަ މު ގަ އި ގެ މާ ނަ އަ ކީ އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ށް މެ ނު ވީ އެ ހެ ން
حكُُم ކުރުމަށް ކަލޭމެން اللهُ އާ އި ތެދުކޮށް އީމާންވުމެވެ. އެ އް ވެ ސް ފަ ރާ ތަ ކަ ށް އެ އް ގޮ ތަ ކަ ށް ވެ ސް
އެ ކަ ލާ ނގެ ރަ ސޫ ލާ ގެ އަ ރި ހަ ށް – އަޅުކަންވެވުން صَ حَّ ވެ ގެ ން ނު ވާ
އެ ބަ ހީ : އެ ކަ ލާ ނގެ ފޮ ތާ އި ރަ ސޫ ލާ ގެ عَبدُْ اللهِ: ހަމައެކަނި ތިޔައީ تَْ وحِيدُْ ކަލާނގެއެވެ.
ސުންނަތުގައި ވާގޮތަށް حكُُم ކު ރު މަ ށް ކަމުގައި ވީނަމަ فْرِعَوْنُ އާ އި އޭ ނާ ގެ
ކަ ލޭ މެ ން އަ ން ނާ ށޭ އެ މީ ހު ން ނަ ށް قَ ومُ އާއި އަދި أَُب وجَ هلُْ އާ އި މި މީ ސް عَبدُْ اللّهِ: ބި މަ ށް ރަ ސޫ ލު ބޭ ކަ ލު ން
ގޮ ވި އް ޖެ އް ޔާ އަ ހު ރެ މެ ން އަ ހަ އި މީހުންނަކީވެސް تَْ وحِيدُْ ގެ އަ ހް ލު ވެ ރި ން ފޮ ނު އް ވު ނީ ކީ ތް ވެ ގެ ން ކަ ން ކަ ލެ އަ ށް
ދަރުމަ. ސެޕްޓެމްބަރ 33 2012

އެ ގޭ ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އޭ ގެ އެ ން މެ ފު ރަ ތަ މަ އޭގެދަލީލަކީ اْب نُ عَباَّس ގެ އަ ރި ހު ން عَجاَئ بُِ ވާ ފަ ދަ ވާ ހަ ކަ އެ އް ކަ ލެ އަ ށް
ބޭކަލަކީ نُْ وحُ علََْيِه الَّسآلمއެ ވެ ؟ ރި ވާ ވެ ގެ ން ވާ ފަ ދަ އި ން ނެ ވެ . އެ ބަ ސް ފު ޅު ގެ ކި ޔަ އި ދީ ފާ ނަ މެ ވެ . ކަ ލޭ ދަ ން ނާ ށެ ވެ !.
މާނައި: نُْ وحُ علََْيِه الَّسآلم قَ ومُ ގެ މީ ހު ން ހަމަކަށަވަރުން ނަބީކަން خَتمُِ ކު ރެ އް ވި
عَبدُْ الَّنبيِ: އެ އީ އެ އް ކަ އު ވަ ން ތަ اللهُ އަ ށް އެއީ إِلَهُ ން ތަ ކެ އް ކަ މު ގަ އި ހެ ދި ބު ދު ތަ އް އަހުރެމެންގެސާހިބާ مُحَ مَّدٌ صَل الله علََْيِه
އެ ކަ ނި އަ ޅު ކަ ން ކު ރު މަ ށް މު ޝް ރި ކު ން ނަ ށް އެއަށްފަހުންވީ عََربން ގެ ތެ ރޭ ގަ އެ ވެ . وَسلََّم ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން ރަ ސޫ ލު ކަ މާ އި ގެ ން
ގޮ ވަ އި ލެ އް ވު މަ ށާ އި އަ ދި އެ ކީ ރި ތި ވަ ން ތަ وَدُّ ކިޔާ ބުދު ހުންނަނީ دَ وْمةَُ الَجنْدَل ފޮނުއްވީ ފާފަފުއްސެވުމަށް އެދި دُعاَء
ފަ ރާ ތަ ށް ވާ އެ ން މެ ހަ އި ޝަ ރީ ކު ން ތަ ކެ އް ކިޔާތާގައިكَلْبُ ވަ ން ހަ އި ގެ މީ ހު ން ނަ ށެ ވެ . ކުރާ އަދި އަޅުކަންކުރާ އަދި طََو افُ ކު ރާ
ދޫ ކޮ ށް ލު މަ ށް ގޮ ވަ އި ލެ އް ވު މަ ށެ ވެ . އަދި سُو اَعُ އެއީ هُذَي لُْ ގެ މީ ހު ން ނަ ށެ ވެ . އަދި صَفَاء مَرْوة ދެމެދުހިގާ އަދި حَ جُّވާ
އަދި يغَُ وثُ އެއީ مُر اَدُ ގެ މީ ހު ން ނަ ށާ އި އަދި صَدَقَة ކު ރާ ބަ ޔަ ކު މީ ހު ން ގެ ގާ ތަ ށެ ވެ .
عَبدُْ اللهِ: އަދި نُْ وحُ علََْيِه الَّسآلم ގެ ދެން بَِنى غُطَْيف ގެމީހުންނަށް سَبأَ ނަމަވެސް އެމީހުން ބައެއް م خَْلُْوقُ ން
قَ ومُ ގެ މީ ހު ން ގެ ޝި ރު ކު ގެ ސަ ބަ ބަ ކީ ކައިރީގައިވާ جَ وفْ ގައެވެ. يَعُوقُْ އެ އީ އެމީހުންނާއި اللهُ އާ އި ދެ މެ ދު މެ ދު ވެ ރި ވާ
ކޮ ބަ އި ؟ هَ مْدَان ގެމީހުންނަށެވެ. ބަ ޔަ ކު ކަ މު ގަ އި ހެ ދީ އެ ވެ . އަ ދި އެ މީ ހު ން
ބު ނަ ނީ މި ބަ އި މީ ހު ން ގެ ފަ ރާ ތު ން
عَبدُْ الَّنبيِ: އެ އެ އް އަ ހު ރެ ން ނަ ކަ ށް نَْ سرْ سُر އެއީ حِ مَيْرَُير ވަން ހައިގެ آلُ ذيِ الكِآلع އަ ހު ރެ މެ ން މި އެ ދެ ނީ އަ ހު ރެ މެ ން اللهُއާ އި
ضرْ
ނޭ ގެ އެ ވެ . މީހުންނަށެވެ. މިއީ نُْ وحُ قَ ومُ ގަ އި ކުއްތަންވުމެވެ. އަދިއެކަލާނގެ حَْضَرةُން
އުޅުނު صَالُ حِ މާ ތް ބަ އެ ކެ ވެ . އެ މީ ހު ން އަހުރެމެންމިއެދެނީ މިބޭކަލުންގެ شَفَ اعةَُ
عَبدُْ اللّهِ: اللهُ سُبْح اَنَهُ وَتَعاَل نُْ وحُ علََْيِه الَّسآلم މަރުވިހިދުން شَيطَْ انُ އެމީހުންގެ قَ ومُ އެވެ. އެއީ މަލާއިކަތުންފަދަ عيِىس علََْيِه
ގެ قَ ومُ ގެ މީ ހު ން صَالُ حِ މާ ތް މީ ހު ން ނާ އި މެ ދު ގެ މީ ހު ން ނަ ށް ވަ ސް ވާ ސް ލަ އި ދި ނީ الَّسآلم ފަ ދަ އަ ދި އެ ނޫ ން ވެ ސް ބަ އެ އް
مَدَحَ ކި އު މު ގަ އި ހަ އް ދު ފަ ހަ ނަ އަ ޅަ އި އެ މީ ހު ން ދު ނި ޔޭ ގަ އި އު ޅު ނު އި ރު صَالُ حِ މާ ތް މި ހު ން ނެ ވެ . ދެ ން ފަ ހެ
ދިޔަހިދުން އެކަލޭގެފާނުންގެ قَ ومُ އަ ށް މަ ޖް ލި ސް ކު ރި ތަ ން ތާ އެ މީ ހު ން ގެ مُحَ مَّدٌ صَل الله علََْيِه وَسلََّم އެ މީ ހު ން ގެ
ރަސޫލުކަމާއިގެންފޮނުއްވިއެވެ. އެ صَالُ حِ ސޫ ރަ ހަ ދަ އި ފަ އި ބެ ހެ އް ޓު މަ ށެ ވެ . އަ ދި ކާބަފައިންކަމުގައިވާ إبر اَهِْيمُ علََْيِه الَّسآلم
މާތްމީހުންނަކީ، وَدُّ އާއި سُو اَعُ އާ އި އެ މީ ހު ން ގެ ނަ ން ނަ މު ން އެ ތަ ކެ އް ޗަ ށް ގެ ދީ ން އެ މީ ހު ން ނަ ށް އާ ކޮ ށް ދެ އް ވު މަ ށް
يغَُ وثُ އާއި يَعُوقُْ އާއި އަދި نَْ سرْ سُر އެ ވެ . ނަ ން ކި އު މަ ށެ ވެ . ދެ ން އެ މީ ހު ން އެ ގޮ ތަ ށް اللهُ سُبْح اَنَهُ وَتَعاَل ފޮ ނު އް ވެ ވި އެ ވެ .
ހެ ދީ އެ ވެ . ނަ މަ ވެ ސް މި މީ ހު ން އަދި އެމީހުންގެ އެނުބައި إِعْتِقَ ادُ އާ އި
عَبدُْ الَّنبيِ: ކަލޭތިޔަ ހީކުރަނީ وَدُّ އާ އި އެ ތަ ކެ އް ޗަ ށް އަ ޅު ކަ ން ނު ކު ރެ އެ ވެ . ދެ ން އެކުއްތަންވުން އެއީ اللهُ އަ ށް އެ ކަ ނި
سُو اَعُ އާ އި ދެ ން ވެ ސް އެ ވާ މީ ހު ން ނަ ކީ އެ ސޫ ރަ ތަ އް ހެ ދި މީ ހު ން މަ ރު ވެ ދި އު މު ން خَ اصَّ ވެ ގެ ން ވާ އެ އް ޗެ އް ކަ މާ އި
صَالُ حِ މާ ތް މީ ހު ން ކަ މަ ށް ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އަދިއޭގެ مَعلُْوم اَتُ އާއި حَقْيِقَة އެ ބާ ވަ ތު ގެ އެ އް ވެ ސް ކަ މެ އް
ޖަ އް ބާ ރު ކާ ފަ ރު ބަ އެ އް ނޫ ން ކަ މަ ށް އޮ ޅު ން ނު ފި ލާ ހި ސާ ބަ ށް ދި އު މު ން އެ ކަ ލާ ނގެ ނޫ ން އެ ހެ ން އެ އް ވެ ސް
ހެ އް ޔެ ވެ ؟ ދެ ން އެ ތަ ކެ އް ޗަ ށް އަ ޅު ކަ ން ކު ރަ ން ފަރާތަކަށް ކުރުން صُلَْح ނު ވާ ނެ ކަ މާ އި
ފެ ށި އް ޖެ އެ ވެ . މި އެ ވެ . އަ ދި އެ ކަ ލާ ނގެ އީ އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ށް
عَبدُْ اللّهِ: އާ ނއެކެވެ. މިއީ صَالُ حِ އެ އް ވެ ސް ޝަ ރީ ކަ ކު ނު ވާ އެ އް ކަ އު ވަ ން ތަ
މާތްބައެކެވެ. نُْ وحُ علََْيِه الَّسآلمގެ قَ ومُ عَبدُْ الَّنبيِ: ތިޔައީ عَجاَئ بُِ ވާ ފަ ދަ خَال قُِ ކަ ން އެ މީ ހު ން ނަ ށް އަ ން ގަ ވަ އި
ގެމީހުން އެއީ إِلَهُން ތަ ކެ އް ކަ މު ގަ އި ވާހަކައެކެވެ. ދެ އް ވި އެ ވެ . އަ ދި އެ ކަ ލާ ނގެ ފި ޔަ ވަ އި
ހެދީއެވެ. އަދި އެކަމުގައި عََرب ރި ޒު ޤު ދެ އް ވާ ނެ އެ ހެ ން އެ އް ވެ ސް
ން ވެ ސް އެ މީ ހު ން ނާ އި ތަ ބާ ވީ އެ ވެ . عَبدُْ اللهِ: އަ ދި އެ އަ ށް ވު ރެ މާ ފަ ރާ ތެ އް ނު ވާ ކަ ން ވެ ސް އެ ން ގެ ވި އެ ވެ .
34 ދަރުމަ. ސެޕްޓެމްބަރ 2012

مَْ
އަ ދި ހަ ތް އު ޑާ އި އެ ތަ ން ތާ ވާ ހާ ބަ ޔަ ކާ އި (قُلْ لَِمنِ اأَْلر ضُ وَمَ نْ ف يِهاَ إِنْ كُنتُ مْ تَ علَُْم ونَ شِرَي كَْ لَ كَ إِاَّل شِرَيكًْ ا هُوَ لَ كَ تلِ كُْه وَماَ ملََكَ)
އަ ދި ހަ ތް ބި މާ އި އެ ތަ ން ތާ ވާ ހާ ބަ ޔަ ކާ އި (84) سَيقَُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَاَل تَذَكَُّر ونَ (85) މި ޢި ބާ ރާ ތު ގެ މާ ނަ އީ : އޭ މަ ތި ވެ ރި
މި އީ ހަ އް ތާ ވެ ސް އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ށް ވާ قُلْ مَ نْ رَ بُّ الَّسماَو اَتِ الَّسبْعِ وَرَ بُّ الَْعر شِْ اللهُއެ ވެ ! އި ބަ ރަ ސް ކަ ލާ ނގެ އަ ށް
އަ ޅު ން ކަ މާ އި އަ ދި އެ ހު ރި ހާ މީ ހު ން ވަ ނީ الَْعظِيمِ (86) سَيقَُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَاَل تَتقَُّ ونَ ޖަ ވާ ބު ދި ނު މަ ކަ ށް ފަ ހު ޖަ ވާ ބު ދެ މެ ވެ .
تََصرَ يَ
އެކަލާނގެ صر فُُّ އާ އި އެ ކަ ލާ ނގެ (87) قُلْ مَ نْ بِيِدَهِ ملََكُ وتُ كُلِّ شٍْء وَهُوَ އި ބަ ރަ ސް ކަ ލާ ނގެ އަ ށް ޖަ ވާ ބު ދެ މެ ވެ .
ބާ ރު ގެ ދަ ށު ގަ އި ކަ ން ވެ ސް އެ ން ގެ ވި އެ ވެ . يُ جِ رُي واََل يُ ج اَُر علََْيِه إِنْ كُنتُ مْ تَ علَُْمون އި ބަ ރަ ސް ކަ ލާ ނގެ އަ ށް އެ އް ވެ ސް
އަ ދި ކި އެ އް ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އެ މީ ހު ން (88) سَيقَُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فأَََّن ا تُْ سحَرُ ونَ(ޝަ ރީ ކު އަ ކު ނު ވެ އެ ވެ . އެ ޝަ ރީ ކަ ކާ އި
އެ އަ ޅު ކަ ން ކު ރާ ބު ދު ތަ އް ވެ ސް ވަ ނީ މާ ނަ އީ : ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ވި ދާ ޅު ވާ ށެ ވެ . އަ ދި އެ ޝަ ރީ ކަ ށް މި ލް ކު ވެ ގެ ން ވާ އެ އް ޗެ އް
تََصرَ
އެކަލާނގެ ވެރިކަމާއި صر فُُّގެ ބި މާ އި އަ ދި ބި މު ގަ އި ވާ ހާ ބަ ޔަ ކު އި ބަ ރަ ސް ކަ ލާ ނގެ އަ ށް މި ލް ކު ވެ ގެ ން ވާ
ދަށުގައިކަމަށް އެމީހުން إِ تَر افُ ވެ އެ ވެ . މި ލް ކު ވެ ގެ ން ވަ ނީ ކާ ކަ ށް ހެ އް ޔެ ވެ ؟ ޝަ ރީ ކު އަ ކު މެ ނު ވީ އެ ވެ . މި އެ ވެ . ފަ ހެ
عِْترِ
ކަ ލޭ މެ ން ނަ ށް އެ ގޭ ކަ މު ގަ އި ވަ ން ޏާ މު ޝް ރި ކު ން ގެ މީ ހު ން ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
عَبدُْ الَّنبيِ: ތި ޔަ އީ ނު ރަ އް ކާ އަ ދި ކަ ލޭ މެ ން ނި ކަ ން ބު ނެ ބަ ލާ ށެ ވެ . اللهُ އީ ދު ނި ޔޭ ގަ އި ވާ ހާ ކަ މެ އް ހި ން ގަ ވާ
عَجاَئ بُِ ވާ ފަ ދަ ވާ ހަ ކަ އެ ކެ ވެ . ތި ޔަ ކަ މު ގެ ނި ކަ ން ހު ރެ އެ މީ ހު ން ބު ނާ ނެ އެ ވެ . އެ އީ ކަލާނގެ ކަމުގައި އެވާ إِ تَر افُ ނު ވަ ތަ
عِْترِ
އެއްވެސް ދަލީލެއްވޭހެއްޔެވެ؟ اللهُ އަ ށެ ވެ . ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ވި ދާ ޅު ވާ ށެ ވެ . تَْ وحِيدُْ الُّربُوبِيةَّ އަ ށް އެ ވާ إِ تَر افُ އެ މީ ހު ން
عِْترِ
ކަލޭމެން وَعظُْ نَ صِيْحةَ ލި ބި ނު ގަ ން ނާ ނޭ އި ސް ލާ މް ދީ ނަ ކަ ށް ނު ވަ އް ދަ އެ ވެ .
عَبدُْ اللهِ: ދަ ލީ ލު ތަ އް ވަ ރަ ށް ވެ ސް ގި ނަ އެ ވެ . ހެ އް ޔެ ވެ ؟- ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ވި ދާ ޅު ވާ ށެ ވެ . އެ މީ ހު ން ނަ ކީ އި ސް ލާ މު ން ކަ މު ގަ އި
އޭގެތެރޭގައި اللهُ سُبْح اَنَهُ وَتَعاَل ހަތް އުޑާއި އަދިބޮޑުވެގެންވާ عَر شِْ ނު ވި އެ ވެ . މަ ލާ އި ކަ ތް ބޭ ކަ ލު ން ނާ އި
ގެބަސްފުޅުވެއެވެ.)قُلْ مَ نْ يَ رزُْقُكُْم منَِ ގެވެރި رَ بُّ އަ ކީ ކާ ކު ހެ އް ޔެ ވެ ؟ - ނަ ބީ ބޭ ކަ ލު ން ނާ އި ވަ ލީ ވެ ރި ން
الَّسماَءِ واَأَْلر ضِ أََّم نْ يمَيِمَلْ كُ الَّس مْعَ واَأَْلب صَ اَر وَمَ نْ ނި ކަ ން ހު ރެ އެ މީ ހު ން ބު ނާ ނެ އެ ވެ . އެ އީ ގަ ސް ދު ކު ރި ކު ރު ން އަ ދި އެ މީ ހު ން
ي خُْرِجُ الَْح يَّ مِنَ الَْميتِِّ وَي خُْرِجُ الَْميتَِّ منَِ اللهُ އެވެ. - ކަލޭގެފާނުވިދާޅުވާށެވެ! شَفَ اعةَ އަށްއެދުމާއި އެގޮތުން اللهُ އާ އި
الَْح يِّ وَمَ نْ يُدَبِّرُ اأَْلمرَ فََسيقَُولُونَ اللَّهُ فَقُ لْ أَفَاَل އެ ހެ ން ވި އް ޔާ ކަ ލޭ މެ ން ބި ރު ވެ ތި ނު ވާ ނޭ ކު އް ތަ ން ވު މަ ށް އެ ދު ނު އެ އެ ދު ން އެ އީ
تَتقَُّ ونَ(މާ ނަ އީ :ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ވި ދާ ޅު ވާ ށެ ވެ . ހެ އް ޔެ ވެ ؟ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ން ވި ދާ ޅު ވާ ށެ ވެ ! އެ މީ ހު ން ގެ ލެ ޔާ އި އަ ދި އެ މީ ހު ން ގެ މު ދާ
އު ޑާ އި ބި މު ން ކަ ލޭ މެ ން ނަ ށް ރި ޒު ޤު ހު ރި ހާ ތަ ކެ ތީ ގެ ވެ ރި ކަ ން ވަ ނީ ح آَللُ ވު މަ ށް ދި މާ ވި ސަ ބަ ބެ ވެ . މި ހެ ން
ދެ އް ވަ ނީ ކާ ކު ތޯ ؟ އަ ދި އި ވު މާ އި ފެ ނު ން ކާ ކަ ށް ތޯ އެ ވެ ؟ އަ ދި އެ ކަ ލާ ނގެ މިކަންހުރީތީ އެންމެހައި دُعاَُء ކު ރު މު ގެ
ނު ވަ ތަ ކަ ން ފަ ތާ އި ލޯ މި ލް ކު ވެ ގެ ން ވަ ނީ ސަ ލާ މަ ތް ކަ ން ދެ އް ވަ އެ ވެ . އަ ދި ވައްތަރުތަކާއި ذََب حَ ކު ރު މާ އި އެ ހީ އާ އި
ކާ ކަ ށް ތޯ ؟ އަ ދި މަ ރު ވެ ފަ އި ވާ ތަ ކެ ތީ ން އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ށް ސަ ލާ މަ ތް ކަ ން ވާ ގި އެ ދު މު ގެ އެ ން މެ ހަ އި ވަ އް ތަ ރު ތަ ކެ އް
ދި ރޭ ތަ ކެ ތި ނެ ރު އް ވަ އި އަ ދި ދި ރޭ ތަ ކެ ތީ ން ނު ދެ އް ވެ އެ ވެ .(ބޭ ނު ން ވެ ވޮ ޑި ގެ ން ނު ވެ އެ ވެ). އަ ދި އަ ޅު ކަ މާ ބެ ހޭ އެ ން މެ ހަ އި
ضرْ
މަ ރު ވެ ފަ އި ވާ ތަ ކެ ތި ނެ ރު އް ވަ ނީ ކާ ކު ތޯ ؟ ކަ ލޭ މެ ން ނަ ށް އެ ގޭ ކަ މު ގަ އި ވަ ން ޏާ އެ ވެ . ވައްތަރުތަކެއް ހަމަސީދާ اللهُ ގެ حَْضَرةُ
އަ ދި ކަ ން ތަ އް ތަ އް ތަ ދު ބީ ރު ކު ރަ އް ވަ ނީ (ނި ކަ ން ބު ނެ ބަ ލާ ށެ ވެ)! - ނި ކަ ން ހު ރެ އަށްސީދާކުރުން ވާޖިބުވާނެއެވެ.
ކާ ކު ތޯ އެ މީ ހު ން ކު ރެ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. އެއީ اللهُ އަ ށެ ވެ .
އަ އް ސަ ވަ އި ފި އް ޔާ އެ މީ ހު ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ވި ދާ ޅު ވާ ށެ ވެ ! އެ ހެ ން ވި އް ޔާ عَبدُْ الَّنبيِ: އެ ހެ ން ވި އް ޔާ ކަ ލޭ ތި ޔަ
ބުނާނެއެވެ. އެއީ اللهُ އެ ވެ . ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ކަ ލޭ މެ ން ނަ ށް ސި ޙް ރު ޖެ ހެ ނީ ކީ އް ވެ ގެ ން ހީކުރާގޮތުން اللهُ ވޮ ޑި ގެ ން ވާ ކަ މު ގަ އި
ވި ދާ ޅު ވާ ށެ ވެ . އެ ހެ ން ވި އް ޔާ ކަ ލޭ މެ ން ހެއްޔެވެ؟ މުޝްރިކުންގެމީހުން حَ جُّ إِقَْر اُرވުމަކީ އަދި تَْ وحِيدُْ އެ އް ނޫ ނެ ވެ .
ބި ރު ވެ ތި ނު ވާ ނޭ ހެ އް ޔެ ވެ ؟ މި އެ ވެ . އަ ދި ގަ އި ތަ ލް ބި ޔާ ކި ޔަ އެ ވެ . އެ މީ ހު ން އެހެންވިއްޔާ ދެން تَْ وحِيدُْ އަ ކީ
اللهُ سُبْح اَنَهُ وَتَعاَل ގެ ބަ ސް ފު ޅު ވެ އެ ވެ . ކިޔާ تَلْبِي ةَ (لَّبيكَْ اللُهمَّ لَّبيكَْ لَّبيكَْ اَل ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ (ނުނިމޭ)
ދަރުމަ. ސެޕްޓެމްބަރ 35 2012